

MESCİDLER İLİM ÖĞRENME YERİ*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bihsânin ilâ yevmi'd-dîn. Emmâ ba'd. Fekâle'n-nebiyyü SAS:

Muhterem kardeşlerim!

Allah'ın selâmı rahmeti, bereketi, ihsanı ve ikramı dünyada ve âhirette cümlenize nasib ve müyesser olsun... Rabbimiz Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri ibadetlerimizi, taatlerimizi kabul eylesin...

a. Ameller Niyetlere Göredir

Allah-u Teâlâ Hazretleri müslümanlara çok büyük mükâfatlar veriyor. Durduğu yerden sevap kazandırıyor. Camide bir insan gelip oturursa, namazı beklese, namazı beklediği müddetçe namazda sayılıyor. Halbuki namaz kılmıyor; bekliyor, beklediği müddetçe namazda sayılıyor.

Peygamber Efendimiz SAS Tebük seferine çıkmış. Bazıları gitmek istemiş ama hasta olduğundan, meşrû mazereti olduğundan gidememiş.

“—Medine'de öyle insanlar var ki siz hangi vadiyi geçerseniz, hangi tepeyi aşsanız ne kadar sevap alıyorsanız onlar da o kadar sevap alıyorlar.

---

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Onları Medine'ye mazeretleri hapsedmişti, mazeretleri olmasaydı hapsolmayacaklardı, geleceklerdi.” diyor.

Hz. Ali Efendimiz'i Medine'ye vekil bırakmıştı. Hz. Ali Efendimiz gelmiş, sızlanmış demiş ki:

“—Yâ Rasûlallah, beni kadınlarla, çocuklarla geride mi bırakıyorsun?”

Peygamber Efendimiz de demiş ki:

“Sen Musa AS'ın yanında Harun AS neyse, benim yanımda o durumda olmayı istemez misin?”

Musa AS Tur Dağı'na giderken Harun AS'ı arkada, kavmin başında bıraktı. “Şu kadar var ki benden sonra peygamber yok.” buyurmuş.

Harun AS da peygamberdi, Musa AS da peygamberdi. Firavun'a gittikleri zaman vazifeyi beraber yürüttüler.

“—Şu kadar var ki benden sonra peygamber yok. Sen peygamber değilsin, peygamber sıfatlı değilsin ama Harun aAS'ın geride kaldığı gibi, öyle vazifeli olarak geride kalmayı istemez misin, razı olmaz mısın?” dedi.

O da kaldı. Halbuki gitmek istiyordu. Halbuki hava çok sıcaktı, münafıklar; “Sıcakta yola çıkılır mı? Çıkmayın!” diyorlardı.

Zihniyet, niyet güzel olunca, Allah onu yapmış gibi sevap veriyor. İnsan, iyi bir şeyi yapmaya niyet eder, o niyet ettiği şeyi bir sebepten, mazeretten dolayı yapamazsa, Allah niyetinden dolayı yapmış gibi sevap veriyor.

Bir hasene, bir iyilik, bir sevaplı işi yapmaya

niyet etse, sonra da yapamasa yapmış gibi sevap veriyor. Yaparsa on misli, yetmiş misli, yedi yüz misli daha fazla, daha fazla sevap veriyor. Ama yapamazsa bile sevap veriyor, yapmış gibi sevap veriyor.

Hastalanıyor adam veya hanım.

“—Meleklerim bu kulumun bütün ibadetlerini, sağlığında yaptığı bütün ibadetleri yapmış gibi yazın, şimdi yine yapıyormuş gibi defterine sevapları yazın.” diyor Allah-u Teâlâ Hazretleri.

Hasta olmasaydı yapacaktı, sağlığında yapıyordu. Şimdi hastalandı yatakta cayır cayır yanyıyor, ahlıyor, vahlıyor; sevapları yazın!

Hastanın uykusu ibadet, iniltisi tesbih. “Ah, ih” yaptıkça ona *Sübhâna'llah, El-hamdü li'llâh, Allahu ekber, Lâ ilâhe illa'llâh* demiş gibi sevap yazıyor. Lütü çok!

Hacca giderken veya haccı bitirmiş evine dönerken emr-i hak vâki olsa, ölse; kıyamete kadar bütün hac vazifelerini yapmaya katılmış gibi sevap alıyor. Hac yolunda...

Onun için dua ederken deniliyor ki:

“—Yâ Rabbi! Beni hac yolunda veya cihad yolunda veya ilim yolunda canımı al.”

Hoşuma gidiyor; ihtiyarın birisi gelmiş caminin hocasına:

“—Bana elif be'yi, tecvidi öğret” demiş.

Yanımdaki samimi arkadaşı da takılmış:

“—Ya! Sen bundan sonra tecvidi öğreneceksin de ne olacak? Zaten bir ayağın çukurda. Sen

öğreneceksin de ne olacak? Ha öğrenmişsin ha öğrenmemişsin, işin bitmiş.” demiş.

“—Biliyorum işimin bittiğini, işimin bittiği için söylüyorum zaten. Rabbim beni ilim yolundayken canımı alsın diye böyle yapıyorum. Ruhumu teslim etme zamanı, vefatım yakın biliyorum. Camiye gelirken giderken tecvid öğreneceğim, elif'ti be'ydi, cim'di, dal'dı derken o arada Allah canımı alsın da ilim yolunda ruhumu teslim etmiş olayım diye söylüyorum.” demiş.

Ne kadar güzel, ne güzel bir duygu, ne kadar temiz bir duygu!

Rabbimizin lütfu ne kadar çok; kul da ne kadar akıllı, o da işini biliyor. “İlim yolunda iken Allah canımı alsın.” diye...

Onun için camileri derslane yapmamız lazım. Namaz vaktinde namaz kılma yeri; tamam. Sonra ilim yeri...

b. Ashab-ı Suffe'nin Yeri

Peygamber Efendimiz'in mescidi de aynen öyleydi; medrese idi. Yatılı öğrencileri vardı. Yatılı öğrencilere ashâb-ı suffe denilirdi Kabillesinden kalkmış gelmiş garibanlar, mescidin kenarında yatıyorlar. Bir sundurma, gölgelik kısım var. Suffe denilen kısım Peygamber Efendimiz'in türbesinin...

Türbesi de ne idi? Evi idi.

Evinin gerisinde, arka tarafında... Peygamber Efendimiz'in evi, kıbleye doğru döndük mü sol tarafta. Ashâb-ı suffe'nin kaldığı yer de, mescidin arka tarafında.

Suffe ne demek? *Sofa* demek. Orada bir sundurma, gölgelik vardı. Öyle birinci sınıf inşaat değil, hurma direklerinden direk, yapraklardan, hurma dallarından gölge.

Ne olacak? Bizim bağdaki çardak gibi. Çardak diyelim.

Ehl-i suffe, ashâb-ı suffe kim? Çardak ehli, çardağın altında yatanlar.

Yatakları yün müydü pamuk muydu?

Yataklar kum, yastıkları kolları, yan gelip yatıveriyorlardı garibanlar... Ama ilim öğreniyorlardı. Kur'ân öğreniyorlardı, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerini öğreniyorlardı, sohbetinde bulunuyorlardı. Kimisi tabii geçinecek, işleri de ortağı ile nöbetleşe yapacaklar. Diyordular ki:

“—Bugün sen git mescidde dur, her şeyi takip et, her şeyi iyi dinle, bana anlat, bahçede ben çalışayım. Yarın ben geleyim, ben dinliyeyim, sen bahçede çalış bu seferde ben sana anlatayım.”

Rasûlüllah Efendimiz'in sohbetinin kıymetini böyle biliyorlardı, sözünün ehemmiyetini biliyorlardı. Çalışanlar bile ortaklarıyla nöbetleşe mescidde oluyorlardı. Mescid dopdoluydu, mescit ilim doluydu, irfan doluydu, insan doluydu, talebe doluydu, faaliyet doluydu; mescit dopdoluydu.

Adamlar İslâm'la ilgili bilgiyi almak istedikleri zaman, bizim Kotku dergâhına gelmişler. Kardeşimiz de demiş: “Burada cami var ama

kimseyi bulamıyoruz ki! Kubbe var, halı var, kapı var, pencere var; adam yok, muhatap yok, konuşacak insan yok.

Bina o kadar önemli değil... Bina olmayınca müslüman çayırda da namaz kılar.

Dün kılmadık mı? Oldu çayır mescid.

“—Aaa hocam, çayır mescid olur mu?”

Elbette olur. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

“—Allah bana ikram etti yeryüzünün herhangi bir yeri, bir toprak parçası bana mescid kılındı. Ve toprak bana temizlik malzemesi kılındı.”

Teyemmüm ediyorum, abdestli oluyorum. Teyemmüm çok kolay bir şey. Çölde su yok gidiyorsun; iki elini toprağa böyle yapıyorsun, tozu varsa silkeliyorsun, yüzüne sürüyorsun, bir. Bir kere daha sürüyorsun silkeliyorsun oldu abdest, oldu gusül. Gusül bile oldu.

“—Olur mu, daha her tarafımı yıkayamadım?

Kalbini temiz tut. Hakkında ayet var. Su olmadığı zaman:

فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا
بِأَيْدِيكُمْ مِنْهُ

(المائدة:٥٥)

(*Felem tecidû mâen feteyemmemû saîden tayyiben ve'msehû bivücûhikûm ve eydîkûm minhû.*) [Su bulamazsanız, temiz bir toprağa

teyemmüm edin, yüzlerinizi, ellerinizi onunla meshedin!] (Mâide, 5/6) diye ayet-i kerimede sarâhaten bildirilmiş bir abdest alma şekli.

Ne mutlu! Allah bize öyle bir din vermiş ki, biz öyle bir dine girmişiz ki, öyle bir dinin mensubuyuz ki, ne kadar şükretsek hamd etsek az... El hamdü lillâh!

c. Puta Tapanların Hali

Putların önüne eğilenlere acıyorum ve çok kızıyorum. Gözlerimle Wollongong'ta gördüm de. O budist mabedine götürdüler, birisi de ta benim önümde halının üstünde yürüdü gitti, koca göbekli, şişko herifin önünde, heykelin önünde secde etti.

Nasıl üzüldüm, tüylerim diken diken oldu.

Ne mutlu doğru inanç üzere olana, ne mutlu âhiretini kazanmış olana, ne mutlu Allah indinde makbul olan dine sahip olana!

Hz. İsa'nın ölüsünü güya çarmıha gerilmiş, kollarından ağaca çivilenmiş, bacaklarından, alnından ağaca çivilenmiş bir çıplak adam şeklinde tasavvur ediyorlar. Şöyle biraz avret yerlerini güya örtmüş, haça tapıyorlar. Bir kere Kur'ân-ı Kerîm bildiriyor ki Hz. İsa'yı öldürmediler.

وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ

(النساء:١٥٧)

(*Ve mâ katelûhü ve mâ salebûhü velâkin şubbihe lehüm*) “Onu ne öldürdüler, ne de astılar; fakat

(öldürdükleri) onlara İsa gibi gösterildi.” Başka birisini öldürdüler, Hz. İsa sandılar.

(*Bel refe’ahu’llâhu ileyhi*) [Bilâkis Allah onu (İsa’yı) kendi nezdine kaldırmıştır.] (Nisâ, 4/158)

Mevlâ onu, onların eline vermedi. Bir kere öldürülmedi; oradan doğru değil. İkincisi; öldürülseydi, kabri belli olurdu.

d. Peygamber Efendimizin Kabri

Bizim Peygamber Efendimiz’in türbesi belli. İşte Medine’de, kabri işte şu yeşil kubbenin altında, belli.

Dünya üzerinde kabri belli olan bir tek peygamber var; Peygamber Efendimiz... Başka hiçbir peygamberin kabrinin yeri kesin belli değil. Şehri belli ama yeri meçhul. Peygamber Efendimiz’in türbesi belli...

Peygamber Efendimiz zamanında kubbe yoktu, o yeşil kubbe o zaman yoktu. Peygamber Efendimiz’in evi basit, hurma dallarından yapılmış bir Medine eviydi. Çok basit bir yayla damı gibiydi. Bizim köylerde öyle şeyler, tarlalarda yaptığımız üstü toprak basit yapılar vardır. Ne taşı kesme taşı, ne tuğlası kesme tuğla, kerpiçti; hiç öyle bir durumu yoktu.

Odaları çok küçüktü. Üç arşına bir arşın oda. Arşın 68 cm. Odaya bak odaya! Somya kadar oda...

Hız. Âişe Validemiz’in ki biraz genişçeydi. Öbür validelerin odaları küçük küçüktü. Onlar yıkıldı, tadilat yapıldı. O zaman Medine’nin

ahalisi ağlaştılar, sızlandılar, yıkılmasına razı olmadılar. Yıkıldı, tadilat yapıldı, büyüdü.

Sonradan ağlaştılar ve dediler ki:

“—Keşke yıkılmasaydı da Peygamber Efendimiz’in ne kadar sade, ne kadar basit bir yerlerde yaşadığı, ne kadar mütevazı bir ömür sürdüğü cihan ehli tarafından bilinseydi.” dediler.

Bugün Papalığa gidildiği zaman altından, gümüşten, saltanattan, sırmadan işlemeyen insanın gözleri kamaşıyor.

Hız. İsa öyle miydi? Hayır.

Peygamber Efendimiz çok sade bir ömür sürdü. Türbesi sonradan yapıldı. Bu yeşil kubbe bile yoktu. Şu seccadelerde resmi olan kubbe sonradan yapıldı. O kadar yüksek kubbe, o kadar yüksek bina, o mescid sonradan yapıldı.

Peygamber Efendimiz’den sonra Hız. Âişe Validemiz hayattaydı. Ebû Bekr-i Sıddîkölünce Hız. Âişe Validemizin babası, birinci halife Ebû Bekr-i Sıddîk... O da Peygamber Efendimiz’in türbesinin yanına gömüldü.

Hız. Ömer de yaralandı, hançerlendi, o da ölecek, o da rica etti, Hız. Âişe Validemiz ona da müsaade etti. Kendi odasına gömülüyor ya, o da oraya gömüldü.

Sonra tadilat yapılacak, Emevi halifeleri zamanında yıkıldı. Ahalî yıkılmasını istemedi, aynen korunmasını istedi. Ne kadar sade bir yaşantısı olduğu anlaşılсын diye. Keşke etrafı genişleseydi de orası öyle aynen korunsaydı.

O zaman yapılırken temel, yapmak için kazdılar... Kazdıkları yerden iki tane ayak çıktı. Kazarken, kazarken iki ayak gördüler; çok üzüldüler:

“—Eyvah Resûlullah Efendimiz’i kabrinde rahatsız mı ettik bu ayaklar Resûlullah Efendimiz’in ayağı mı?” derken bir korku bir telaş oldu.

Sonra bilenler dediler ki:

“—Hayır öyle değil, Peygamber Efendimiz ön tarafa gömülmüştü.”

Hz. Ebû Bekr-i Sıddîk onun bir arşın kadar arkasında ve biraz daha böyle baktığımız zaman o tarafa doğru, biraz sol tarafa gömülmüştü.

Ömer Efendimiz nasıl gömüldü? İki rivayet var:

“—Ebû Bekr-i Sıddîk’ın arkasında, biraz daha sağ tarafa doğru, baktığımız zaman oraya sağa doğru gömüldü.” diyenler var. Bir de:

“—Hayır öyle değil, Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz’in ayağına başa gelecek şekilde, aynı hizada gömülmüştü.” diyenler de var.

Kuvvetli olan bu ikinci bilgi.

Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz’in ayağına başı gelecek şekilde konulunca, Ömer Efendimiz kendisi de mübarek boylu posluydu, iri yarıydı.

Peygamber Efendimiz sağlığında ona dedi ki:

“—Yâ Ömer! Sen şu Hacerü’l-Esved’i öpmeye girme! Sen baba yiğitsin, milleti dağıtırsın, ezersin, sen girme!” dedi.

İriydi, boylu posluydu, levent gibiydi. Onun için türbe duvarını yaparken ayakları göründü; hemen kapattılar. Ayakları duvarda kaldı, duvarı onun üstüne yaptılar.

Peygamber Efendimiz’in türbesinin geri tarafında da suffe ehlinin yeri vardı, orada yatıp orada kalkarlardı. İlim öğrenirlerdi, boyuna çalışırlardı. Peygamber Efendimiz’in mescidi ilim irfan yuvasıydı.

e. İlimi Küçükken Öğrenmek

Onun için temenni ediyorum ki, bizim de inşaallah Melbourne’da, Brisbane’da, Sidney’de mescidlerimiz ilim, irfan yuvası olur. Çocuklar gider, hanımlar gelir. Hanımlar gider, beyler gelir. Beyler gider, talebeler gelir. Harıl harıl ilim irfan öğretilir.

Bak burada, Tevbe Sûresi’nin beş ayetini ezberledik. 20, 21, 22, 23, 24 beş ayetini ezberledik. Şimdi ezberlenenler unutulur. Hafızaya bir şey yazılır, çizilir sonra zayıflar unutulur. Unutmak ezberlemenin kardeşidir. Ezberlenen şeyler unutulur, aradan biraz zaman geçince, bir daha tekrarlırsın daha kuvvetlenir. Orası kuvvetli bildiğin yer olur.

Bence kardeşlerimiz ezberinde olan kısımları namazda sürmeli, takip etmeli! Her namazda namaz sureleriyle kılmamalı, ezberinde olan şeyleri okumalı, hafızların yaptığı gibi takip etmeli!

Hani bazıları, namazda iken ezberindeki her şeyi hatim tamamlıyorlar ya, o zaman ne hatırında

kalmış, yeni unutmüş belli olur. Unuttuğunu da hatırlar. İnsan bazen karıştırır, bir kelime çıkartır bir kelime ekler, fe yerine vav okur, vav yerine fe okur, hafıza karıştırır. Öyle çelik gibi hafıza kolay değil. Büyükler demişler ki:

الْعِلْمُ فِي الصَّغَرِ كَالنَّقْشِ عَلَى الْحَجَرِ وَالْعِلْمُ فِي
الْكِبَرِ كَالنَّقْشِ عَلَى الْمَاءِ

(El-ilmu fi's-sigari, ke'n-nakşi ale'l-haceri)
“Küçüklükte ilim öğrenmek, taşın üzerine kitabe yazmak gibidir, kalır.”

Yüzyıllar boyu kalır. Neden? Taşın üzerine kazıdı da ondan.

(Ve'l-ilmu fi'l-kiberi) “Yaşlılıkta öğrenilen ilim nasıldır? Haydi bakalım yapın benzetmeyi: (Ke'n-nakşi alel-mâi) “Suyun üstüne yazı yazmak gibidir.”

Suyun üstünde yazı durur mu? Unutulur hemen. Güleceğim geliyor; bizim bir şehirde iyi bir ihvânımız var. Hatm-i Hâcegân yapılacakı zaman, *Elem neşrah leke* okunması lazım. *Elem neşrah leke*'yi bilmiyor, öğrenmemiş. Kaç yaşına gelmiş, öğrenmemiş. Küçükte öğrenmemiş, büyüklükte:

“—Haydi öğren, bak ayıp oluyor.” Demişler, on bin lira ceza koymuşlar. “Bak bu hafta imtihan edeceğiz, okuyamazsan on bin lira ceza...”

Ozamanın parası... Öğrenememiş, öğrenememiş, öğrenememiş... Parayı on bin, on bin boyuna vermiş; öğrenememiş. Neden? Yaşlılıkta ezberlemek zordur. Ama imkânsız değildir. İlk

başta zor gibi görünür, zorladıkça insan açılır, yaşlılıkta da ezberlemeye başlar.

Elli yaşından sonra hafız olanları biliyorum. Yılmamak lazım, alışkanlıkları yıkmak lazım!

“—Benim kafam almıyor!”

“—Zorla bakalım alır mı almaz mı?”

Öyle bir alır ki. 80-90 yaşına geliyor; kârını, borcunu, alacağını nasıl biliyor; dükkâna gireni, çıkanı nasıl biliyor:

“—Sana şu kadar vermişim de, şu kadarını vermemiştin, şu kadar kalmıştı da, bilmem ne de...”

Nasıl dükkândaki, tezgâhtaki her gün değişen hesabı unutmuyor. “Hafıza çalışıyor, çalışmıyor değil. Tembellik yapma! Zorla bak nasıl olur.”

Allah hayırları işlemeyi muvaffak etsin. Mescidlerimizi Peygamber Efendimiz'in mescidi gibi eylesin... Bizi de sahabe gibi eylesin... Sahabenin şefaatine, Peygamber Efendimiz'in şefaât-i uzmâsına erdirsin... İki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin...

El-fâtihah!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

29. 12. 1997 - Avustralya

[Bütün GURBET SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

